

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelma

2025

Kaupunkiympäristölautakunta Rakennus- ja lupalautakunta Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Kuvaus toiminnasta

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus vastaa toimintaedellytysten luomisesta vetovoimaisen kaupungin kasvulle, kaupunkiympäristön kehittämiseksi, rakenteelliselle toimivuudelle ja viihtyisyydelle. Tavoitteena ovat hyvinvointia edistävä ympäristö ja sujuvat liikkumisratkaisut.

Palvelukokonaisuus vastaa myös kaupungin rakennetusta infraomaisuudesta, laadukkaan kaupunkiympäristön toteuttamisesta ja kunnossapidosta sekä terveellisten tilojen toteuttamisesta. Lisäksi palvelukokonaisuus vastaa ympäristöön ja rakentamiseen liittyvistä viranomaispalveluista, ympäristönsuojelusta, seudullisista jätehuollon viranomaispalveluista, seudullisista joukkoliikennepalveluista sekä muista liikkumisen palveluista.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuudessa toimii viisi palvelualueita.

- **Kaupunkisuunnittelu ja maaomaisuus** vastaa kaupungin maankäytön ja liikenteen suunnittelusta, kaavoitustoimesta, tonttiutuotannosta sekä kaupungin maaomaisuuden hallinnasta.
- **Kaupunkirakentaminen** vastaa katujen, puistojen ja muiden yleisten alueiden toteutus suunnittelusta, rakennuttamisesta ja kunnossapidosta sekä kaupungin toimitilojen suunnitteluttamisesta ja rakennuttamisesta.
- **Paikkatieto ja kaupunkimittaus** vastaa tonttija-oista, kiinteistönmuodostuksesta ja kiinteistörekisterin pidosta, paikkatietoaineistojen tuottamisesta ja ylläpidosta, paikkatietojärjestelmistä sekä palvelukokonaisuuden asiakaspalvelusta.
- **Luvat ja valvonta** vastaa rakentamisen ja pysäköintinvalvonnan viranomaistehtävistä, ympäristön- ja luonnonsuojelun, ympäristöterveyden sekä seudullisen jätehuollon viranomaistehtävien valmistelusta, vesihuollon valvontatehtävistä sekä palvelualueen tehtäviin liittyvästä neuvonnasta, ohjauksesta, valvonnasta ja asiantuntijapalveluista.
- **Liikkumispalvelut** vastaa Turun kaupunkiseudun Föli-kunnissa kaikille avoimien joukkoliikennepalveluiden tuottamisesta sekä muiden liikkumisen palveluiden tuottamisesta ja kehittämisestä Turussa ja kaupunkiseudulla.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden toimintaa kehittää, ohjaa ja valvoo neljä lautakuntaa.

- **Kaupunkiympäristölautakunta** vastaa kaupungin maankäytön, liikenteen ja yleisten alueiden suunnittelusta, liikkumispalveluiden tuottamisesta, rakennetun ympäristön sekä kulttuuri- ja luonnonympäristön tilan seurannasta, kaupungin maaomaisuuden hallinnasta sekä katujen ja muiden yleisten alueiden rakennuttamisesta ja kunnossapidosta sekä tilojen rakennuttamisesta, ellei tehtäviä ole annettu muulle toimielimelle tai viranhaltijalle.
- **Rakennus- ja lupalautakunta** vastaa kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden viranomaistehtävistä, ellei tehtäviä ole annettu muulle toimielimelle.
- **Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta** toimii kuntalain 51 §:n mukaisesti osana Turun kaupungin organisaatiota seudullisena joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena Turun, Kaarinan, Liedon, Naantalin, Paimion, Raision sekä Ruskon kuntien alueella.
- **Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta** toimii kuntalain 51 §:n mukaisesti osana Turun kaupungin organisaatiota jätelain mukaisena 18 kunnan seudullisena jätehuoltoviranomaisena.

Toimintaympäristön muutokset

Toimintaympäristössä voimakkaasti vaikuttavia ilmiöitä ovat ilmastonmuutos, kaupungistuminen, väestönkasvu, väestön ikääntyminen, maahanmuutto, eriarvoistuminen, digitalisaatio sekä lainsäädännön muutokset. Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus toimii aktiivisesti käynnissä olevassa muutoksessa. Tavoitteena on luoda hyvän elämän mahdollisuuksia ja kasvua niin yrityksille kuin kansalaisillekin.

Ilmastonmuutos tarkoittaa maailmanlaajuisia ilmaston lämpenemistä, joka johtuu ihmisen tuottamien kasvihuonekaasujen määrän voimakkaasta kasvusta ilmakehässä. Turun kaupungin tavoitteena on edetä ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2029 mennessä. Tämän jälkeen Turku pyrkii olemaan ilmastopositiivinen alue.

Kaupungistuminen on vahva, keskittävä ilmiö. Kaupungit kasvavat ja kehittyvät ennennäkemättömällä vauhdilla. Kasvu keskittyy jatkossa yhä harvemmillä

kaupunkiseuduille ja Turun seutu on yksi niistä. Kaupungistuminen on vauhdittunut koronakriisin aiheuttaman väliaikaisen notkahduksen jälkeen. Kaupunkien merkitys ja rooli kasvavat edelleen koko maan kehityksessä. Turun kasvua vauhdittavat tällä hetkellä useat suuret kaupunkikehityksen, viihtymiseen ja liikkumiseen liittyvät suurhankkeet. Kaupungistumisprosessien kiihtyessä on löydettävä myös uudenlaisia liikkumisen ratkaisuja niin kaupunkien sisällä kuin kaupunkien välillä.

Kaupunkiseuduilla kasvu tiivistyy lähelle ydintä ja joukkoliikennereittien varrelle, jolloin tiivis kaupunkirakenne mahdollistaa kustannustehokkaan infrastruktuurin ja liikenneverkon järjestämisen. Turussa tämä tarkoittaa mm. maankäytön, palveluverkon ja joukkoliikenteen kehittämistä. Näillä toimilla edistetään myös sujuvan arjen ja palveluiden parempaa saavutettavuutta. Toteuttamalla raitiotie kokonaisvaltaisena kaupunkikehityshankkeena voidaan tukea ja nopeuttaa Tiedepuiston, keskustan ja Linnakaupungin kehittämistä. Uusi joukkoliikennetarkaisu edistää myös kaupungin ilmastotavoitteita.

Alueellinen eriytyminen on Turussa selkeästi havaittava ilmiö, joka näkyy mm. eroina asukkaiden hyvinvoinnissa ja turvallisuuden tunteessa sekä kaupungin vetovoimassa. Sosiaalisesti kestävä kaupunkikehityksen edistämiseksi ja kaupungin asuinalueiden välisen tasa-arvon kohentaminen edellyttää monitasoisia toimenpiteitä; ennaltaehkäiseviä, negatiivisia vaikutuksia rajoittavia sekä hallintaa ja positiivisia vaikutuksia tukevia välitömiä ja pitkäkestoisia toimia. Yhteisöllisyyden kärkihanke etsii myös ratkaisuja näihin haasteisiin.

Turun väestö kasvaa ja kansainvälistyy. Turun kaupungin väestönkasvu kääntyi kasvuun 2010-luvun alkupuolella ja on sen jälkeen kasvanut merkittävästi, viime vuosina lähes 4000 asukkaan vuosivauhdilla. Turun väkiluku on ylittänyt ennakkotiedoissa 200 000 asukkaan rajan elokuun 2023 alkupuolella. Luonnollinen väestönkasvu on Turussa ollut tappiollista, joten väestön kasvu johtuu täysin muuttoliikkeestä.

Kaupunki varautuu edelleen kasvu-uran jatkumiseen. Kasvulla on vaikutuksia maankäyttöön, palveluverkkoon, liikkumiseen, infrastruktuurin ja tilojen rakentamiseen, ylläpitoon ja valvontaan. Rakennetulla ympäristöllä on huomattava vaikutus taloudelliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Väestön ikääntyminen ja yksin asumisen lisääntyminen vaikuttaa palvelujen järjestämiseen. Kaupungin kasvuun on varauduttava riittävien resurssien.

Väestönkasvu sekä väestön ikääntyminen asettavat haasteita koko seutukunnalle mm. asuntojen, koulutuksen, palvelujen ja liikkumisen suhteen. Tarvetta on erityisesti kohtuuhintaiselle asumiselle. Riittävä rakentaminen on ainoa lääke asuntohintojen nousun hillitsemiseksi ja

sitä kautta työvoiman saatavuuden varmistamiseksi kasvukeskuksiin.

Toimistotyössä on korona-ajan jälkeen siirrytty laajasta etätyöskentelystä hybridimalliin, jossa läsnä- ja etätyö lomittuvat. Muutoksella on edelleen vaikutuksia asunto- ja toimitilamarkkinoihin. Toimistolla on entistä tärkeämpi rooli palvelu houkuttavana kohtaamispaikkana, joka lisää modernin toimistotilan tarvetta.

Asuntojen kysyntä ja rakentaminen. Asuntotuotanto on hiipunut myös Turun seudulla vuoden 2024 aikana. Asuntotuotannossa on suuren kysynnän huippuvuosien jälkeen palattu takaisin tavanomaisemmalle tasolle. Pinta-alatarkastelun (m²) perusteella vuonna 2024 on myönnetty vajaat 30 % vähemmän rakennuslupia kahdeksan edelliseen vuoteen verrattuna (tilanne 31.7.). Sen sijaan tilavuutta (m³) tarkasteltaessa havaitaan, että kuluva vuotena on myönnetty 20 % vähemmän rakennuslupia vuoteen 2022 verrattuna. Tämä tarkoittaa, että teollisuus- ja toimitilarakentaminen on selvinnyt notkahduksesta hieman asuntorakentamista paremmin.

Rakennusvalvonnalta haettavien lupien kokonaismäärä sen sijaan ei ole pudonnut samassa suhteessa. Vuoden 2024 aikana lupahakemusten määrä on vähentynyt noin 12 % vuoteen 2023 verrattuna ja noin 20 % vuoteen 2022 verrattuna. Pudotus on maltillinen valtakunnalliseen tasoon nähden. Rakennuskohteita on pinta-alalla mitattuna (m²) aloitettu yhtä paljon kuin vuonna 2023 ja noin 14 % vähemmän kuin vuonna 2022 samaan aikaan.

Rakennuskustannusten 2020-luvun alkupuolella alkanut tuntuva kasvu näyttää nyt hidastuneen. Vuoden 2024 tammikuun rakennuskustannusindeksi oli lähes samalla tasolla, kuin vuoden 2023 tammikuun vastaava indeksin pisteluku. Vuoden 2024 aikana rakennuskustannusindeksiin ei ole tullut juurikaan muutosta. Myös maarakennusalan puolella kustannuksien kasvu on hidastunut huomattavasti vuoden 2022 kesästä lähtien. Maanrakennuskustannukset ovat tasaantuneet siten, että vuoden 2023 tammikuun ja kesän 2024 välisenä aikana, maanrakennuskustannusindeksin nousu on ollut hyvin lievää. Tällä aikavälillä kokonaismuutos maanrakennuskustannusindeksissä on ollut vain n. 2 %. Tällä hetkellä rakennuskustannuksiin ei ole odotettavissa merkittäviä muutoksia, eikä ole tunnistettavissa seuraavan vuoden aikana. Rakentamisen kustannukset ovat kuitenkin jääneet pandemiaa edeltävää tasoa selvästi korkeammalle tasolle.

Liikkuminen on lisääntynyt. Joukkoliikenteen käyttäjämäärät ovat tänä vuonna kasvaneet pandemiaa edeltävälle tasolle. Sen sijaan pysäköintimaksutulojen hidas palautuminen korona-ajan notkahduksesta kertoo yksityisautoilun jonkinasteisesta vähentymisestä. Syynä lienevät osittain edelleen jatkuvat etätyöt ja kaupunkilaisten

siirtyminen kestävämpiin liikkumismuotoihin keskusta-asioinneissa.

Useat lainsäädäntömuutokset vaikuttavat toimintaympäristöön. Vuoden 2025 alusta voimaan tuleva rakentamislaki lisää erityisesti jälkivalvontaa ja edellyttää rakennusjärjestyksen päivittämistä. Alueidenkäyttölaki, yhdyskuntarakentamislaki ja yhdyskuntakehittämislait korvaavat mm. maankäyttö- ja rakentamislain ja kunnossapitolain pykälät. Kiinteän omaisuuden lunastuslakiin ennakoidut muutokset voivat lisätä riskiä vapaaehtoisten kauppojen loppumiseen. Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmistä (RYTJ) edellyttää tietomallien laajaa käyttöönottoa rakennusvalvonnassa ja kaavoituksessa siirtymäajan jälkeen. Luonnonsuojelulaki mahdollistaa uutena toimenpiteenä vapaaehtoisen ekologisen kompensaation. Myös useat muut lakimuutokset vaikuttavat kaupungin toimintaan – mm. eläinlääkintähuoltolaki, tupakkalaki sekä talousvesilainsäädäntö.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman vaikutukset. Hallitusohjelma sisältää useita kirjauksia, jotka toteutessaan vaikuttavat merkittävästi kaupungin toimintaympäristöön tulevina vuosina. MAL-sopimusmenettely jatkuu edelleen nykyisillä MAL-kaupunkiseuduilla. Uusien asumisoikeusasuntojen rahoitus loppuu ja pitkä korkotuki vähenee. Hallituksen tekemät päätökset ovat ristiriidassa kaupungin asunto- ja maapolitiikan periaatteiden kanssa ja heikentävät asuntorakenteen monimuotoisuutta. Tilanteen parantamiseksi on valtion ja suurten kaupunkien rahoittamana tehty selvitys uudesta asumisen välimallista, joka tulee erikseen hallituksen arvioitavaksi. Rakentamislakiin on tulossa rakentamislupien käsittelytakuu ja viranomaisten käsittelyajoille sitova enimmäiskäsittelyaika. Näillä näkymin käsittelyaikatakuu tulee voimaan 1.1.2026 alkaen mutta muutokseen tulee valmistautua jo vuoden 2025 aikana. Valtiolla on lisäksi valmisteilla uusi alueidenkäyttölaki, joka voi tehdä muutoksia mm. maanomistajien aloiteoikeuteen, kumppanuuskaavoitukseen, maankäytösopimusmuutoksiin ja valitusoikeuksien rajaamiseen.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet on johdettu kaupunginvaltuuston 23.8.2021 hyväksymästä pormestariohjelmasta vuosille 2021–2025 ja kaupunginvaltuuston 14.2.2022 hyväksymästä kaupunkistrategiasta.

Kestävän kasvun Turku

Kasvu tarkoittaa uusia asukkaita, uusia yrityksiä, uusia työpaikkoja ja investointeja. Kaupunkikehitys tarkoittaa kaupungin rakentamista ja rakentamista tukemaan kasvua, luomaan viihtyisää asuin- ja yritys ympäristöä sekä

rakentamaan kestävä, energiatehokasta ympäristöä. Kaupungin ja lähialueen kuntien neuvottelemat sopimukset valtiovallan kanssa (mm. MAL-sopimus) linjaavat kaupunkiseudun kehitystavoitteita. Kasvun edellytyksiä ja kestävä kaupunkirakennetta edistetään laajoilla yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää koskevilla suunnitelmilla ja kehittämällä kaupunkia suurina aluekokonaisuuksina.

Kaupunkirakenteen toimivuutta ja elinvoimaa sekä kaupungin tulopohjaa vahvistetaan täydennysrakentamisella. Kaupungin kasvun painotus suunnataan keskustaan ja sitä kehystävälle kaupunkiuudistusalueille ja joukkoliikenteen kehityskäytävälle. Hyvinvoinnin edistämiseksi monimuotoisuudessaan ainutlaatuisen luonnon ympäristön säilymistä tuetaan ja luonnon kokemisen mahdollisuuksia edistetään kestävin tavoin. Tiivistyvillä kaupunkialueilla korostuu rakennetun kaupunkiympäristön laatu. Tiivistyvissä kaupungissa panostetaan monipuolisiin julkisiin kaupunkitiloihin sekä viherrakentamiseen. Huolehdimme asuin- ja elinympäristöjen siisteydestä, turvallisuudesta ja viihtyvyydestä. Historiallisesti ainutlaatuinen kulttuuriympäristö ja siihen liittyvä innovatiivinen rakennusten uudiskäyttö edistävät Turun nousemista kansainvälisesti johtavaksi esikuvaksi kaupunkirakentamisessa.

Alueiden suunnittelussa huolehdimme riittävästä, palveluverkkotarkasteluihin perustuvista, tonttivarauksista palveluiden järjestämiselle huomioiden myös Varsinais-Suomen hyvinvointialueen palveluverkkotarpeet. Palvelujen järjestämisen kustannustehokkuus paranee, kun voidaan tukeutua olemassa olevaan palveluverkkoon. Kunnallistekniikan investointien hyödyntäminen tehostuu, liikenteen päästöt vähenevät ja kaupunkilaisten aikaa säästyy liikkumisessa. Eheän kaupunkirakenteen ansiosta sujuva liikkuminen on Turulle vetovoimatekijä. Täydennysrakentamisessa huomioimme lähiluonnon merkityksen ihmisten hyvinvoinnille.

Monipuoliset ja vetovoimaiset asumisvaihtoehdot ovat työpaikkojen rinnalla keskeinen kilpailukytekijä houkuttellessa osajia ja asukkaita kaupunkiin. Asemakaavoituksella ja infran toteutuksella varmistetaan monipuolisesta ja riittävästä tonttivarannosta, jolla turvataan riittävä ja kohtuuhintainen vuokra-, asumisoikeus- ja omistusasuntotuotanto. Lisäämällä pientalokaavoitusta pyrimme vaikuttamaan väestörakenteen myönteiseen kehitykseen. Monimuotoisella asuntotuotannolla huolehditaan eri asuntotyypeistä uusillekin asuinalueille. Kaupunkirakenteen painopistettä laajennetaan kaupunkirakenteen kehittämisen myötä kohti merta. Kuntalaisten ja asukkaiden tyytyväisyyttä asuin ympäristöön ja erilaisiin toteutuneisiin hankkeisiin selvitetään erillisin kyselyin.

Kaupungin käytöstä vapautuvaa kiinteistöomaisuutta hoidetaan aktiivisesti kaupungin tulopohjan

vahvistamiseksi. Kaupungin kiinteän omaisuuden luovutuksia tehostetaan kehittämällä omaisuutta houkuttelevammaksi kaavoituksella ja kumppanuusyhteistyöllä.

Kaupungin liikenteen kehittämisessä painopisteet ovat kävelyssä ja pyöräilyssä, seudullisessa joukkoliikenteessä ja uusien ympäristö- ja ilmastoystävällisten teknologioiden käytön laajentumisen tukemisessa. Liikkuminen palveluna ja älykkään liikenteen ratkaisut ovat vahvasti mukana liikenteen kehittämisessä. Joukkoliikennettä kehitetään myös vastaamaan kasvavien yritysten työpaikkaliikkumisen tarpeita. Terveitä elämäntapoja edistetään kaavoittamalla lyhyiden etäisyyksien kaupunkia ja rakentamalla koulu- ja työmatkareitistöä kävelijöille ja pyöräilijöille. Huolehdimme, että kaupungissa liikkuminen on sujuvaa asukkaan elämäntilanteesta riippumatta ja että keskusta säilyy saavutettavana kaikilla liikenne- muodoilla.

Turun talousraami 2021–2025 – Vahvana 2030-luvulle

Investoinnit toteutetaan kestävästi. Sen edellytyksenä on investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja huolellinen rakennuttaminen. Investoinneilla voidaan vauhdittaa kasvua.

Investointien lähtökohtana on palveluverkkotarkastelu (väestön ikärakenteen muutokset ja väestönkasvu) ja liikuntapaikkarakentamisen tukena liikuntaverkkoselvitys. Kaupungin palvelurakennusinvestoinnit perustuvat hyväksytyihin palveluverkkosuunnitelmiin.

Investointien aikatauluttaminen tehdään kokonaisarviointien pohjalta, joissa huomioidaan tehokkuus, kannattavuus, välttämättömyys, käyttötalous ja kasvun mahdollisuudet. Infrainvestointien priorisoinnissa hyödynnetään pääoma-arvoja, jotka perustuvat kaavakohtaisiin tuloarvioihin ja aikatauluihin. Kaupunkirakentaminen osallistuu kehittämishankkeisiin, joiden tavoitteena on investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja huolellinen rakennuttaminen esimerkkinä Prodigial-tutkimushanke ja Infrakustannuslaskentajärjestelmä ja –palveluallianssi. IHKU-hankkeessa kehitetään laskentapalvelu, jolla saadaan tuotettua luotettavat kustannusarviot infrahankkeiden eri vaiheisiin sekä luodaan tehokkaat menettelyt laskennan käyttämien ja tuottamien hinnastojen ylläpitoon sekä päästölaskenta. Kaikessa rakentamisessa huomioidaan energiatehokkuus ja kestävät ratkaisut. Rakennuskannan energiatehokkuutta ja rakennusten älykkyyttä parannetaan ja priorisoidaan investointiraamin puitteissa.

Päiväkotien ja koulujen tulee olla terveellisiä ja turvallisia. Rakennutamme peruskorjaukset ja uudiskohteet nopeutetussa aikataulussa pohjautuen hyväksytyihin hanke- suunnitelmiin.

Isoista investointihankkeista toteutamme Musiikkitalon, Kupittaaan kärjen kumppanuushankkeen ja samassa yhteydessä Taito-kampuksen, Ferry Terminal Turku infran sekä edistämme Ratapihan elämyskeskuksen toteuttamista. Uusien asuinalueiden rakentamista teemme luonnollisena osana kaupungin kasvua.

Tavoittelemme muutosta kulkutapajakaumaan parantamalla kävelyn ja pyöräilyn houkuttelevuutta laatimalla kestävästä kaupunkiliikunnan suunnitelman, toteuttamalla pyöräteitä ja käynnistämällä bussien runkolinjaston. Raitiotien kustannus- ja kannattavuusarvion pohjalta tehdään päätökset kaupunkikehityksen kannalta merkittävistä joukkoliikenneratkaistusta.

Hiilineutraali ja resurssiviisas Turku

Pidämme kiinni Hiilineutraali Turku 2029 –tavoitteesta ja toteutamme Turun kaupungin ilmastosuunnitelmaa. Huomioimme kaupungin ilmastotavoitteet erityisesti maankäyttöä, energiaa, rakentamista ja liikkumista koskevassa päätöksenteossa. Kaupungin hiilineutraalivaihtoehtojen saavuttaminen edellyttää energiatehokkaan, resurssiviisaan ja päästöttömän toimintatavan luomista kaikkeen toimintaan. Ilmastonmuutokseen varautuminen huomioidaan kaikessa kaupunkiympäristön suunnittelussa ja rakentamisessa erityisen huomion ollessa hulevesissä sekä ekologisten riskien torjumisessa.

Toteutamme tehtyjä päätöksiä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi ja kiertotalouden mukaisen siirtymän edistämiseksi Turun kaupungin ilmastosuunnitelman, LUMO-ohjelman mukaisesti sekä Kiertotalouden Tiekartan mukaisesti.

Turun kaupungin strategisia ilmastotavoitteita jalkautetaan investointiprosessiin ilmastobudjetoinnin avulla. Ilmastobudjetin viitekehystenä ja investointien arviointityökaluna käytetään EU:n kestävästä rahoituksen taksonomialuokitusta. Teknisten arviointikriteerien avulla tunnistetaan, mitä toimenpiteitä investointiprosessin eri vaiheissa on tehtävä, jotta taksonomian mukaisuus voidaan saavuttaa ja vihreän rahoituksen mahdollisuudet voidaan hyödyntää.

Kansainvälisyys, matkailu, saavutettavuus ja edunvalvonta

Turun logistista asemaa solmukohtana pohjoisessa kasvukäytävässä kehitetään mm. edistämällä Turun ja Helsingin välistä nopeaa junayhteyttä, Matkakeskusta, uutta satamaterminaalia ja -yhteyttä sekä Turun kehätiehankkeita. Huolehdimme osaltamme lentoaseman ja satamatoimintojen kilpailukyvyistä sekä Turun ulkoisesta saavutettavuudesta.

Kaupunki toimii aloitteellisesti Itämeren suojelussa Itämerihaasteen mukaisin toimenpitein, joiden tavoitteena

on parantaa vesistöjen, pienvesien ja rannikkovesien tilaa.

Kärkihankkeet

Keskustan kehittämisen ja Tiedepuiston kärkihankkeita edistetään maankäytön hankkeilla, asemakaavoitus-, kiinteistökehitys- ja investointiohjelmilla.

Yhteisöllisyyden kärkihankkeessa alueiden välistä eriarvoisuutta vähennetään mm. aktiivisella asunto- ja maapolitiikalla. Turun lähiöitä kehitetään viihtyisiä ja hyvää elämää tukevia alueita. Lähiöiden täydennysrakentamisella elävöitetään asuinalueita, turvataan kestävä palvelurakenne ja kavennetaan alueiden välistä eriarvoisuutta. Suunnittelemme ja toteutamme liikkumiseen kannustavaa kaupunkiympäristöä.

Kulttuurin kärkihankkeessa painopiste kohdistuu Linnan- niemeen ja Kulttuurirantaan.

Kaupungin kärkihankkeiden lisäksi edistetään muita merkittäviä aluekehittämissankkeita mm. Linnakaupunki, Skanssi, Kaupunginpuutarha, Pihlajaniemi ja Pukkila.

Onnistuva ja jatkuvasti parempi Turku

Asukas- ja asiakaslähtöisyys on kantavana periaatteena kaikessa toiminnassa. Toimintaa kehitetään asukas- ja asiakaslähtöisesti asukaskyselyiden pohjalta. Tavoitteena on, että yritysten ja elinkeinoelämän edustajille tarjotaan palvelu ns. ensimmäisen luokun periaatteella. Toteutamme palvelulupauksia prosessien nopeuttamiseksi ja ennakoitavuuden parantamiseksi. Paremmalla asiakaspalvelulla tavoitellaan myös toiminnan tehostamista.

Tuottavuutta ja uudistumiskykyä kasvatetaan edistämällä innovaatioita. Suunnittelemalla toiminnan kehittämistä ja hankintoja laajalla yhteistyöllä luodaan samalla markkinoita ja kasvualustaa uusille ratkaisuille.

Huolehdimme, että maankäytön ja kiinteistökehityksen prosesseissa resurssit ovat riittävät ja lisäämme kumppanuusyhteistyötä prosessien nopeuttamiseksi kasvun luomisessa. Toimintaa tehostetaan nopeuttamalla tontti- tuotantoprosessia kaavoituksesta, kaupunki-infran rakentamiseen ja tontinluovutukseen. Tuottavuutta lisätään hankintamenettelyillä, kumppanuuksilla ja

kilpailuttamisella. Ostopalveluja käytetään toiminnan tehostamiseksi. Tekemällä asioita yhdessä kumppanien kanssa ja rohkeasti kokeilemalla toiminta uudistuu.

Hankinnoissa huolehdimme, että pienillä ja keskiuurilla yrityksillä on mahdollisuus osallistua kilpailutuksiin.

Vakiinnutamme asukkaiden osallisuuden toimintamalleja.

Hyödynnämme digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia toiminnan kehittämisessä. Palvelujen ja toimintojen digitalisointi mahdollistaa organisaatio- ja kustannusrakenteen keventämisen ja henkilöstön ajankäytön kohdentamisen vaativampiin tehtäviin. Asukkaille ja asiakkaille tämä tarkoittaa aikaisempaa parempia mahdollisuuksia käyttää kaupungin palveluja ajasta ja paikasta riippumatta. Hyödynnämme digitaalisuutta ja dataa myös osana kaavoitusta, luvitusta, katujen kunnossapitoa ja opastuksia. Palvelujen digitalisoinnilla tehostetaan toimintoja ja parannetaan ajasta ja paikasta riippumattomia itsepalvelu- ja osallistumismahdollisuuksia.

Lisäämme yritysvaikutusten arviointeja päätöksenteon valmistelussa, kun asia koskettaa elinkeinoelämää.

Tuloksellisuutta parannetaan hyvällä johtamisella, uusilla toimintatavoilla ja niitä tukevilla työvälineillä. Läpinäkyvällä tietoon perustuvalla johtamisella varmistetaan, että tehdään oikeita asioita oikeaan aikaan kustannustehokkaasti. Tietojärjestelmiä kehitetään siten, että toiminnan tiedot saadaan yhdistettyä ajantasaiseen taloustietoon. Noudatamme kaupungin kehittämismallia kaikessa kehittämisessä. Kehittämismalli yhtenäistää kehittämiseen liittyvät työtavat.

Osaava ja motivoitunut henkilöstö on kaupungin keskeinen voimavara. Hyvinvoiva henkilöstö jaksaa auttaa ja kehittää maa työtään. Panostamme henkilöstömme työhyvinvointiin sekä koulutukseen ja osaamisen ennakointiin.

Laadukkaat tukipalvelut tulee olla mitoitettu oikealle tasolle siten, että päivittäinen työskentely on sujuvaa.

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Teema: Edunvalvonta

Nro	Tavoite	Talousarvio 2025
2	Saaristomeren suojelun toteuttaminen ja siihen riittävän rahoituksen saaminen, jotta maailman herkimmän, kauneimman ja saastuneimman saariston tila paranee ja jotta se säilyy myös tulevien sukupolvien ilona ja vahvistaa alueemme luonnon monimuotoisuutta.	Vuoden 2025 aikana toteutetaan hyväksytystä toimenpideohjelmasta 12 toimenpidettä, jotka jakaantuvat 4 eri vastuutaholle (ympäristönsuojelu, Itämerihaaste, kaupunkisuunnittelu- ja maaomaisuus sekä vihreä siirtymä). Toimenpiteet liittyvät mm. vedenlaadun selvittämiseen, valuma-alueyhteistyöhön, jo selvitettyjen asioiden konkreettisiin toimenpiteisiin, hulevesien hallintaan ja viestintään.
3	Tunnin junan toteuttaminen ja investointipäätös uudelle rautayhteydelle siten, että junayhteys on otettavissa käyttöön 2030	Länsiradan edellyttämä KUTU-hanke valmistuu vuoden 2025 aikana.

Teema: Hiilineutraali Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2025
4	Huomioidaan kaupungin ilmastotavoitteet erityisesti maankäyttöä, energiaa, rakentamista ja liikkumista koskevassa päätöksenteossa.	Maankäytössä panostetaan hiilineutraalin kaupunkialueen saavuttamiseen vuoteen 2029 mennessä, mikä edellyttää energiatehokasta ja kestäviin liikkumismuotoihin kannustavaa yhdyskuntarakenteen kehitystä. Rakentamista ohjataan kestäväälle kaupunkirakenteen vyöhykkeelle. Tavoitteena on, että tiivistyväälle kestävä kasvun vyöhykkeelle sijoittuu asemakaavoitettavasta asuinrakennusoikeudesta vähintään 90 %. Tie- ja katuliikenteen osalta tavoitteena on kasvihuonekaasupäästöjen puolittaminen vuoden 2015 tasosta vuoteen 2029 mennessä ja lisätä kestävien kulkumuotojen kulkumuoto-osuutta 66 %:n tasolle vuoteen 2030 mennessä. Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edellytyksiä parannetaan erityisesti runkolinjastouudistuksen yhteydessä. Kaikissa kaavahankkeissa tehdään ilmastovaikutusten arviointi.
4	Huomioidaan kaupungin ilmastotavoitteet erityisesti maankäyttöä, energiaa, rakentamista ja liikkumista koskevassa päätöksenteossa.	Fölin runkolinjasto käynnistyy 7/25. Sähköbussiliikenteen osuus on yli puolet Fölin liikennöintikilometreistä ja kasvaa yhä kilpailutusten painotusten kautta. Yrityspalvelut on tuotetistettu ja yritysasiakkaiden määrä kasvaa. Lippujen hinnat pidetään houkuttelevina. Kaupunkipyöräjärjestelmä vastaa pyörämäärältään ja kautensa pituudelta asukkaiden tarpeisiin.
8	Toteutetaan tehtyjä päätöksiä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi (LUMO-ohjelma). Asetetaan valmistelun pohjalta luontotavoite.	Vuoden 2025 aikana keskitytään erityisesti erilaisten selvitysten tekemiseen/teettämiseen sekä jatketaan luonnonhoito- ja ennallistamistöitä.
9	Perustetaan Mälikkälän-Kuninkojan alueelle uusi luonnon-suojelualue.	Tavoite on toteutunut. Mälikkälä-Kuninkojan luonnonsuojelualueen perustamisesta on tehty päätös vuonna 2023.

Teema: Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2025
10	Koulu- ja päiväkotitilojen tulee olla terveitä ja turvallisia. Päivitetään koulu- ja päiväkotiverkko vastaamaan asuinalueiden tarpeita ja laaditaan korjaus- ja uudisrakentamissuunnitelma väistötilararpeineen. Vahvistetaan tilojen käyttöä koulun ulkopuolella.	Kaavoitus- ja hankesuunnitteluprosessien limittäminen. Kaavoituksessa priorisoidaan koulu- ja päiväkotihankkeita. Rakennutamme uudiskohteet ja peruskorjaukset tilainvestointiohjelman mukaisesti.
15	Leikkipaikkojen yhteyteen suunnitellaan aikuisten lähiliikuntaa tukevia toimintoja. Liikuntapaikkarakentamisessa huomioidaan ikäihmisten liikkumisen tarpeet.	Suunnittelussa ja toteutuksessa ikäihmiset huomioiva toimintapa vakiinnutetaan toimintatapana osaksi leikkipaikkojen suunnittelua.
37	Liikunnan tulee olla osa lasten päivää myös kouluissa. Koulujen opetustilojen, pihojen ja koulumatkojen tulee innostaa luontaiseen liikkumiseen	Kestävä kaupunkiliikunnan suunnitelma SUMP on hyväksytty valtuustossa. SUMP on pohjana kestävä liikunnan osuuden lisäämiselle. Pyöräilyopetus (hankkeissa) ja joukkoliikenteen käytön opetus (Ykkösten Föli) ovat osa liikumispalvelujen toimintaa.

Teema: Jatkuvasti parempi Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2025
39	Luodaan Turkuun asiointitili, jota kautta on helppo hoitaa asioita sujuvasti ajasta ja paikasta riippumatta. Hyödynnetään digitaalisuutta ja dataa myös osana kaavoitusta, luvitusta, katujen ja katuverkon kunnossapitoa ja opastuksia.	Asiointi.fi-tilin (entinen ePermit) kehittäminen jatkuu Trimblen kanssa yhteistyössä. Erityisesti rasite- ja yhteisjärjestelyhakemusten sekä toimenpidepyyntöjen käsittely sähköisessä järjestelmässä.
45	Toiminnan kantavana periaatteena on asukas- ja asiakaslähtöisyys, jonka tuloksena turkulaisten ja Turussa toimivien tulee saada parempaa palvelua nopeammin.	Kaupunkiympäristön asiakaspalvelua kehitetään muuttuneiden tarpeiden pohjalta. Föli seuraa asiakastytyvyyttä ja kehittää toimintaa tulosten pohjalta. Kaavoituksessa ja rakennusvalvonnassa toimintaa kehitetään asiakastytyvyysskyselyiden perusteella. Kaupunkiympäristön kunnossapidossa toimintaa kehitetään palautteiden pohjalta.

Teema: Kestävän kasvun Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2025
51	Kaupunkia tiivistetään täydennysrakentamalla hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrelle, huomioidaan lähiluonnon ja viheralueiden merkitys ja tarkastellaan palveluverkkoa uudet asuinalueet huomioiden. Lisätään erityisesti houkuttelevilla alueilla olevien pientalo- ja kerrostalotonttien tarjontaa ja laaditaan koko kaupungin kattava täydennysrakennusselvitys.	Otetaan raitiotiehanke huomioon kaikessa maankäytön ja palveluverkon kehittämisessä. Kasvatetaan kaava- ja tonttivarantoa. Kaavoituksen tavoitteet kerrosalan lisäykselle vuonna 2025 ovat asuinpienalojen osalta 40.000 kem2, kerrostalojen osalta 135.000 kem2 ja työpaikkatonttien osalta 64.000 kem2. Pientalokaavoituksen lisäämisellä tavoitellaan seudullisen asunto- ja maapoliittisen ohjelman mukaisesti kolmen vuoden varantoa tulevina vuosina. Pientalotonttien tarjontaa parannetaan aktiivisesti täydennysrakentamisselvityksen mukaisilla toimenpiteillä ja lisäksi erillisillä kaavahankkeilla erityisesti Hirvensalossa, Skanssissa, Yli-Maariassa ja Jäkärlässä. Laaditaan asukastytyvyysskysely lähiaikoina valmistuneille asuinalueille.
52	Huolehditaan, että kaupungissa liikkuminen on sujuvaa ja että keskusta säilyy saavutettavana kaikilla liikennemuodoilla.	Keskustan liikennesuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden jatkosuunnittelu. Edistetään pyöräilyn tavoiteverkon sekä kävelyn ja oleilun kehittämisohjelmien suunnittelua.
52	Huolehditaan, että kaupungissa liikkuminen on sujuvaa ja että keskusta säilyy saavutettavana kaikilla liikennemuodoilla.	Runkolinjasto alkaa 1.7.2025. Fölin CRM:ää kehitetään. Edistetään liityntäpysäköintimahdollisuuksia Föli-alueella. Toimitaan aktiivisesti skuuttiyhteistyössä ja hyödynnetään mahdollisen uuden lainsäädännön antamia mahdollisuuksia skuuttiliikenteen turvallisuuden parantamiseksi. Huolehditaan edelleen siitä, että föllarit vastaavat kysyntään keskustan alueella erinomaisesti.
53	Huomioimme kaupungin rakentamisessa turvallisuuden tärkeänä osana sekä inhimillistä kestävyyttä että viihtyvyyttä.	Toteutetaan kaupungin hyväksytyin liikenneturvallisuussuunnitelman mukaista toimenpideohjelmaa sekä keskustan liikenneturvallisuussuunnitelmaa.
53	Huomioimme kaupungin rakentamisessa turvallisuuden tärkeänä osana sekä inhimillistä kestävyyttä että viihtyvyyttä.	Energiatohokkuuden ja turvallisesti käytettävien toimitilojen toteuttamisen toimintamalli vakiinnutetaan osaksi toimintaa siten, että toimitilojen toteuttamisen huomioidaan laajasti myös esteettömyysnäkökulmat.
53	Huomioimme kaupungin rakentamisessa turvallisuuden tärkeänä osana sekä inhimillistä kestävyyttä että viihtyvyyttä.	Parannetaan aiempien vuosien mukaisesti skuuttien pysäköintiä ja turvallista liikkumista. Turku on aktiivinen jäsen valtakunnallisessa yhteistyössä ja mikroliikkumisen lakimuutostarpeiden perustelemisessa. Mahdollinen lakimuutos voi antaa kaupungille mahdollisuudet skuuttien määrän ja toiminnan ohjaamiseen, ja tällä tavalla pystytään parantamaan kuntalaisten turvallisuutta ja viihtyvyyttä.
54	Annetaan palvelulupaus kumppanuushankkeille, kaavoitusaloitteiden käsittelylle sekä luvituksen käsittelylle. Kumppanuuskaavoituksen tulee olla pienehköissä, yksityisissä aloitteissa ensisijainen vaihtoehto. Huolehditaan, että kaavoituksen ja luvituksen resurssit ovat riittävät.	Edistetään kaupunginhallituksen helmikuussa 2023 hyväksymiä kaavoituksen sujuvoittamistoimenpiteitä. Kaavoitusaloitteet käsitellään 3 kk:n kuluessa aloitteen saapumisesta. Merkittävien asemakaavojen mediaani aloituksesta asemakaavan hyväksymiseen on enintään 24 kk ja aloitteen jättämisestä kaavan käynnistymiseen kuluva odotusaikaa lyhennetään kohti 2 vuotta. Vaikutuksiltaan vähäinen asemakaava käynnistetään 6 kk kuluessa myönteisestä esiselvityspäätöksestä. Vaikutuksiltaan merkittävien asemakaavojen läpimenoajan mediaani aloituksesta asemakaavan hyväksymiseen on jatkossa enintään 36 kk (XL) ja 24 kk (L), vaikutuksiltaan ei-merkittävien (M) enintään 18 kk ja vaikutuksiltaan vähäisten (S) asemakaavojen enintään 12 kk. Kaavahankkeista vähintään 40 %:ia valmistellaan kumppanuus/konsulttityönä.

Nro	Tavoite	Talousarvio 2025
54	Annetaan palvelulupaus kumppanuushankkeille, kaavoitusaloitteiden käsittelylle sekä luvituksen käsittelylle. Kumppanuuskaavoituksen tulee olla pienehköissä, yksityisissä aloitteissa ensisijainen vaihtoehto. Huolehditaan, että kaavoituksen ja luvituksen resurssit ovat riittävät.	Kaikkien rakennuslupien käsittelyaikataavoite (80 %) on 30 vrk.
55	Laaditaan visio Merellisen Turun kehittämisestä huomioiden erityisesti Länsi-Turun alue. Huomioidaan yleiskaavoituksessa läntisten alueiden uudet asumisviihtyvyyttä parantavat ja asumista lisäävät tavoitteet sekä merellisyyden.	Yleiskaavan päivittäminen Länsi-Turun alueelle käynnistetään visiotyön pohjalta.
56	Varmistetaan, että Turussa toteutuu alueittain asumisen monipuolisuus. Puretaan aktiivisesti segregaatiota asunto- ja maapolitiikalla.	Asunto- ja maapoliittisten periaatteiden mukaan huolehditaan vähintään kahden makuuhuoneiden asuntojen määrän toteutumisesta uusien rakennushankkeiden yhteydessä. Uusissa asemakaavoissa edellytetään vähintään 20 %:ia ARA:n korkotuettua tuotantoa. Lisäksi pyritään vähentämään kaupungin toimenpitein tuetun vuokra-asumisen osuutta alueilla, joilla määrä ylittää 15 %:ia koko suuralueen asuntokannasta. Konserniyhtiöille (TVT, TYS, Vaso) osoitetaan rakennusoikeutta vuosittain n. 30.000 k-m ² .
57	Toteutamme muutosta kulkutapajakaumaan toteuttamalla pyöräteitä, lisäämällä kävelyn houkuttelevuutta ja aloittamalla runkobussijärjestelmän toteutuksen.	Runkobussin käyttöönottoa varten tarvittavat liikenne ratkaisut toteutettu 1.7.2025 mennessä. Toteutetaan hyväksytyä investointiohjelmaan myös pyöräteiden osalta.

Teema: Kärkihankkeet

Nro	Tavoite	Talousarvio 2025
65	Tiedepuiston kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Tiedepuiston kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Vuonna 2025 käynnistyy Kupitaan kärjen allianssin toteutusvaihe. Lisäksi edistetään Tiedepuiston muita kaavahankkeita. Fölin kehälinja aloittaa 1.7.2025.
66	Keskustan kehittämisen kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Keskustan kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Keskustan kehittämisen toimenpiteitä toteutetaan myös kiinteistökehitys-, kaavoitus- ja investointiohjelmien mukaisesti.
69	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Lähiöiden kehittämisen ensisijaiseksi tavoitteeksi vahvistetaan segregaatian vähentäminen. Vahvistetaan kaupunkilaisten yhteisöllisyyttä ja osallistumista kaupungin kehittämiseen.	Asuinalueiden tasapainoista kehittämistä toteutetaan asunto- ja maapolitiikan periaatteiden sekä kaavoitus-, kiinteistökehitys- ja investointiohjelmien mukaisesti. Asukasviihtyvyyttä parannetaan myös investointiohjelman mukaisesti.
71	Kulttuurin kärkihanke. Valmistellaan uusi kulttuurin ja laajemmin hyvinvoinnin edistämiseen liittyvä kärkihanke, jonka toteuttamisen tueksi laaditaan toimenpideohjelma valtuustokaudelle.	Kulttuuria ja taidetta tuodaan kaupunkitiilaan, myös lähiöihin. Turun ensimmäinen purkutaideprojekti Runosmäessä valmis ja avattu yleisölle. Edistetään Linnanniemen kehittämisskonseptia ja taideohjelmaa kumppanuuksien kautta. Mahdollistetaan Linnanniemeä kehittävät väliaikaiset kokeilut, taide ja tapahtumat. Kulttuurirannan konsepti valmistuu ja toimenpiteitä edistetään yhdessä Kulttuurin kärkihankkeen ja muiden toimijoiden kanssa. Itäisen Rantakadun taideelementtien toteutussuunnittelu käynnistetään. Edistetään kestävää kulttuuria.

Teema: Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2025
74	Turku panostaa matkailun kehittämiseen voimakkaasti ja siinä onnistumiseksi houkuttelee alan toimijoita yhteen. Lentotaseen ja satamatoimintojen kilpailukyvyystä tulee huolehtia. Kansainvälisen matkailun kasvattaminen on yksi elinkeinopolitiikan keskeisistä tavoitteista.	Satamaterminaalihankkeeseen liittyvän katuinfran toteutus käynnistyy. Satamaraitien suunnittelua edistetään yhdessä valtion kanssa osana MAL-sopimusta. Historia ja tulevaisuuden museon asemakaava valmistuu. Raitiotien toteutussuunnitelma valmistuu Raitiotieyhtiön toimesta.

Teema: Turun talousraami 2021–2025 – Vahvana 2030-luvulle

Nro	Tavoite	Talousarvio 2025
78	Raitiotien kustannus- ja kannattavuusarvion pohjalta tehdään päätökset kaupunkikehityksen kannalta merkittävästä joukkoliikenne ratkaisusta.	Raitiotien edellyttämien asemakaavanmuutoksien edistäminen. Raitiotien toteutussuunnitelma ja kannattavuusarviot valmistuvat Raitiotieyhtiön toimesta.
79	Investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja huolellinen rakennuttaminen ovat avainasemassa, jotta investointeja voidaan toteuttaa kestävästi.	Investointien tehokasta ajallista ja taloudellista hallintaa sekä osaavaa ja huolellista rakennuttamista on kehitetty

Nro	Tavoite	Talousarvio 2025
		erityisesti Prodigial-projektin 1. vaiheessa ja sitä jatketaan hankkeen toisen vaiheen aikana vuoteen 2027 saakka.
80	Rakennamme uuden konserttitalon aikataulussa, joka mahdollistaa orkesterin siirtymisen suoraan uusiin tiloihin, tavoitteena vuosi 2025.	Fuugan rakentaminen etenee aikataulun mukaisesti siten, että se on käyttöönotettavissa syksyllä 2026.
81	Toteutamme Kupittaa kansihankkeen mahdollistamaan tiedepuiston kärkihanketta ja luomaan uuden yhdistetyn Kupittaa-Itäharjun kaupunginosan vahvan joukkoliikenteen- ja työpaikkakeskittymän äärelle. Toteutamme TAITO-kampuksen.	Vuonna 2025 käynnistyy Kupittaa kärjen allianssin toteutusvaihe Taito-kampuksen ja joukkoliikennekannan rakentamisella. Lisäksi edistetään Tiedepuiston Voimakadun ja Itäharjun liittymien kaavahankkeita.
82	Turku tavoittelee tulopohjan vahvistamiseksi merkittävää lisärakentamista.	Kaupungin käytöstä poistuvia rakennuksia ja maa-alueita kehitetään erilaisilla kiinteistönkehityshankkeilla erillisen kiinteistökehitysohjelman mukaisesti. Vuonna 2025 maanmyynnistä tavoitellaan tuloja 62,9 milj. euroa ja myyntivoittoa 18,9 milj. euroa. Yksityisen omistamia maita kehitetään kaavoituksen kautta. Vuonna 2025 maankäyttösopimusten tulotavoite on 9,0 milj. euroa. Tilaomaisuuden myynnistä (sote-kiinteistöjen myynti omalle yhtiölle 12,5 milj. euroa) ja uusien kiinteistöjen ja osakkeiden myynti (1,0 milj. euroa).

Talousarviolausekkeet

Toimielin	Lauseke	Vaikutus käyttötalouteen/ investointiosaan, 1 000 €
Kaupunkiympäristölautakunta	Henkilöstösidoista erien vähennys.	-30
Kaupunkiympäristölautakunta	Pysyvä menojen vähennys - Vähäisessä käytössä olevista pysäköintimittareista luopuminen	-10
Kaupunkiympäristölautakunta	Pysyvä tulojen lisäys - Korotettua pysäköintivirhemaksua (80€) koskevan alueen laajentaminen.	-50
Kaupunkiympäristölautakunta	Uusi pysäköinnin tarkastajan virka – nettotulo.	-130
Kaupunkiympäristölautakunta	Pysyvä kunnossapitomenojen vähennys - Halisten padon siirto TSV:lle.	-100
Kaupunkiympäristölautakunta	Pysyvä kunnossapitojen vähennys - pakkaavien roskisten käyttöönotto, tyhjennyskertojen vähennys.	-100
Kaupunkiympäristölautakunta	Pysyvä menojen vähennys - selvitys kunnossapidon sopeuttamispotentiaalista.	-100
Kaupunkiympäristölautakunta	Pysyvä menojen vähennys - Vähäisessä käytössä olevien tai vanhentuneista Trimble-sovelluksista luopuminen.	-10
Kaupunkiympäristölautakunta	HTV-luvun sopeuttaminen, - 2,5 htv henkilöstösuunnitelmaa tarkentamalla.	-137
Kaupunkiympäristölautakunta	Maanvuokratulojen lisäys, uusien asuintonttien maanvuokrasopimukset.	-100
Kaupunkiympäristölautakunta	Kiinteistökehitysalueiden rakentamis- ja kunnossapitopalveluiden vähennys.	-30
Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelk	Joukkoliikenteen liikennöintikustannusten vähennys.	-150
Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelk	Vanhoiden föliikuntien kausikorttimatkustuksen lisäys.	-10
Kaupunkiympäristölautakunta	Suunniteltujen palvelutasoparannusten siirtäminen eteenpäin.	-60
Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta	Suunniteltujen palvelutasoparannusten siirtäminen eteenpäin.	-65
Kaupunkiympäristölautakunta	LUMO-toimenpiteiden menoja ei kasvateta.	-100
Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta	Koululaislipputulot ja koululaisten ilmaiset kuljetukset koulupäivän aikana, siirretään sisäiseksi eräksi.	1 000

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot, 1 000 € (ulkoiset erät)

Kaupunkiympäristölautakunta

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2023	Talousarvio 2024 muutoksin	Talousarvio 2025
Toimintatulot	44 384	47 063	46 790
Valmistus omaa käyttöön	1 642	1 910	1 910
Toimintamenot	59 019	65 291	63 815
TOIMINTAKATE	-12 993	-16 318	-15 114
Muutos-%		25,6 %	-7,4 %

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

(Sisäisten erien käsittelystä johtuva toimintakate, ks. sisäiset erät huomioiva sitova laskelma seuraavalla sivulla)

Käyttötalouden	Tilinpäätös 2023	Talousarvio 2024 muutoksin	Talousarvio 2025
Toimintatulot	422	429	487
Valmistus omaa käyttöön			
Toimintamenot	418	429	453
TOIMINTAKATE	4	0	34
Muutos-%			

Rakennus- ja lupalautakunta

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2023	Talousarvio 2024 muutoksin	Talousarvio 2025
Toimintatulot			
Valmistus omaa käyttöön			
Toimintamenot	96	109	99
TOIMINTAKATE	-96	-109	-99
Muutos-%		13,5 %	-9,2 %

Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2023	Talousarvio 2024 muutoksin	Talousarvio 2025
Toimintatulot	41 215	40 299	45 656
Valmistus omaa käyttöön			
Toimintamenot	61 348	66 446	73 871
TOIMINTAKATE	-20 133	-26 147	-28 214
Muutos-%		29,9 %	7,9 %

Käyttötalouden toimintatulot ja -menot yhteensä, 1 000 € (ulkoiset ja sisäiset erät)

Kaupunkiympäristölautakunta

Käyttötalousosa	Tilinpäätös 2023	Talousarvio 2024 muutoksin	Talousarvio 2025
Toimintatulot	45 212	47 063	47 390
Valmistus omaa käyttöön	1 642	1 910	1 910
Toimintamenot	63 822	70 301	69 013
TOIMINTAKATE	-16 967	-21 328	-19 712
Muutos-%		25,7 %	-7,6 %

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Käyttötalousosa sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2023	Talousarvio 2024 muutoksin	Talousarvio 2025
Toimintatulot	422	429	487
Valmistus omaa käyttöön			
Toimintamenot	418	429	487
TOIMINTAKATE	4	0	0
Muutos-%			0,0 %

Rakennus- ja lupalautakunta

Käyttötalousosa	Tilinpäätös 2023	Talousarvio 2024 muutoksin	Talousarvio 2025
Toimintatulot			
Valmistus omaa käyttöön			
Toimintamenot	96	109	100
TOIMINTAKATE	-96	-109	-100
Muutos-%		13,5 %	-8,2 %

Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Käyttötalousosa	Tilinpäätös 2023	Talousarvio 2024 muutoksin	Talousarvio 2025
Toimintatulot	42 355	40 299	46 656
Valmistus omaa käyttöön			
Toimintamenot	61 442	66 659	74 362
TOIMINTAKATE	-19 087	-26 360	-27 705
Muutos-%		38,1 %	5,1 %

Investointien määrärahat ja tuloarvot, 1 000 €

Kaupunkiympäristölautakunta

Investointiosa sitovuustaso brutto	Tilinpäätös 2023	Talousarvio 2024 muutoksin	Talousarvio 2025
Investointimenot	68	600	363
Rahoitusosuudet		0	
Luovutustulot			
NETTO	-68	-600	-363
Muutos-%		782,4 %	-39,5 %

Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Investointiosa sitovuustaso brutto	Tilinpäätös 2023	Talousarvio 2024 muutoksin	Talousarvio 2025
Investointimenot	344	700	440
Rahoitusosuudet		250	260
Luovutustulot			
NETTO	-344	-450	-180
Muutos-%		30,8 %	-60,0 %

Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602, 16020, Kh/Tilaomaisuus 1603 ja Kh/Infraomaisuus 1604, 16040, 16041, 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2024	Talousarvio 2025	Taloussuunnitelma 2026	Taloussuunnitelma 2027	Taloussuunnitelma 2028
Pysyvien vastaavien luovutustuloista saatavat myyntivoitot (Kh/maaomaisuus)	18 000	18 909	13 500	9 000	9 000
Pysyvien vastaavien luovutustuloista saatavat myyntivoitot (Kh/tilaomaisuus)		13 500			
Maankäyttösovimuskorvaukset (Kh/maaomaisuus)	15 000	9 000	20 000	10 000	9 000
Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuskustannukset (Kh/maaomaisuus)	3 000	5 000	3 000	3 000	3 000
Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuskustannukset (Kh/Infraomaisuus)	300	3 800	300	300	300
Ruoppausmassojen vastaanottomaksut (Kh/infraomaisuus)	430	0	0	0	0
Ruoppausmassojen vastaanottomaksuja vastaavat kulut (Kh/infraomaisuus)	50	50	50	50	50

Infrainvestoinnit (Palvelutilaus Kh/Infraomaisuus 1604), 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2024	Talousarvio 2025	Taloussuunnitelma 2026	Taloussuunnitelma 2027	Taloussuunnitelma 2028
Strategiset kärkihankkeet, kh	69 270	128 990	111 680	99 134	46 180
Kiinteistökehitys, kh	43 267	37 032	30 370	23 900	19 350
Toimintoja tukevat, kh	2 750	4 385	1 045	845	45
Korjausvelkaa alentavat, kh	13 765	16 815	13 165	13 165	14 365
Liikenteen toimivuutta ja turvallisuutta parantavat, kh	3 700	8 150	7 150	5 070	3 150
Asukasviihtyisyyttä parantavat, kh	4 560	6 900	3 150	4 600	4 250
Aikaistettu toteutussuunnittelu, kh	250	250	250	250	250
Yhteensä	137 562	202 522	167 010	147 164	87 590

Tilainvestoinnit (Palvelutilaus Kh/Tilaomaisuus 1603), 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2024	Talousarvio 2025	Taloussuunnitelma 2026	Taloussuunnitelma 2027	Taloussuunnitelma 2028
Nimetyt investointihankkeet > 1 M€, kh	57 743	78 500	118 350	131 200	111 600
Energiätehokkuusinvestoinnit, kh	11 200	11 200	11 200	11 200	11 200
Pienet hankkeet < 1 M€, kh	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Yhteensä	69 943	90 700	130 550	143 400	123 800

Kiinteän omaisuuden hankinnat (Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602), 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2024	Talousarvio 2025	Taloussuunnitelma 2026	Taloussuunnitelma 2027	Taloussuunnitelma 2028
Maaomaisuus, kh	3 500	3 500	3 500	6 400	3 500

Pysyvien vastaavien luovutustulot (Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602 ja Kh/Tilaomaisuus), 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2024	Talousarvio 2025	Taloussuunnitelma 2026	Taloussuunnitelma 2027	Taloussuunnitelma 2028
Maanmyyntitulot, kh	19 700	62 894	15 000	10 000	10 000
Tilaomaisuuden myyntitulot, kh		13 500			